26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7167 — 5 ՕԳՈՍՏՈՍ 1909 — ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

18 Août 1909 — 26me année — N. 7167

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դաւառներու համար տարեկան	100 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Fr.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درسعادت غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԱՂԷՏԻ ՎԱՅՐԷՆ

Ատանայի եւ Էրզինկի պատերազմական ատեանները.— Արտագաղթի հարցը.— Հանրնի որբանոցի խնդիրը.— Հոգեհանգիստ Մէրսինի հայ որբանոցին մէջ. — Երեսփոխան Յակոբ էֆ. Պապիկեանի մահուան գոյժը։

ՄԵՐՍԻՆ, 28 Յուլիս

Ատանայի պատերազմական ատեանը՝ հակառակ թերթերու մէջ հրաժարած ըլլալու լուրին՝ կը շարունակէ իր սկսած գործը առաջ տանիլ մերթ նոր անձեր բանտարկելով և մերթ ալ նախկին ձերբակալուածներէն անպարտ արձակելով։ Մեծ կարողութիւն մը անհրաժեշտ չէ հրապարակաւ և օրերու տեւողութեամբ կատարուած կիլիկեան անլուր ու ահռելի ջարդին, թալանին, հրդեհին ու խժդժութեանց հեղինակները գտնելու, շարժառիթները ցոյց տալու և արդարութիւնը մէջտեղ հանելու համար, քանի որ անոնք տեղացի ազդեցիկ անձնաւորութիւններ և կառավարական պաշտօնեաներ են և միշտ աչքի առջեւ կը գտնուին։ Հերիք է որ ճնճիչ մարմինը իրեն նպատակակէտ ու կամք ունենայ խնդիրը կատարեալ անկողմնակալութեամբ և քիչ մըն ալ շրջահայեցութեամբ քննելու։ Ինչպէս ամէն խնդիր իր խոչն ու կնճիռը ունի, նոյնպէս այս գործին մէջ դրժուարութիւններն հետեւեալները ըլլալու են.

Ա. Ջարդին կազմակերպիչները կոտորածն ու թալանը կանխաւ գծուած ծրագրի մը համաձայն կատարած ըլլալով՝ իրենք զիրենք ապագային պատասխանատուութենէ զերծ պահելու համար, մինչեւ պատերազմական ատեանին Ատանա հասնելը, իրենց վարչական դիրքին շնորհիւ, կրնային շինծու վկայութիւններ ու փաստեր հայթայթած ըլլալ, ըստ տաճկ. առածին թէ «Մինարէի չալան գըլըֆինը հաղորլար»։

Բ. Կրնային անձնական կոյր հակառակութեան, կաշառքի և բռնութեան շնորհիւ կարգ մը զրպարտիչ ու ամբաստանիչ թուղթեր ստորագրուած ըլլալ։

Գ. Դատախազները՝ կանխաւ իրաւանց զրկում տեսնելով՝ ակամայ հարկ եղած բողոքագիրը մատուցանելու յանդգնութիւնը չունենան, նոյն իսկ պատերազմական ատեանը Ատանա հասնելէն յետոյ ալ։

Դ. Հայը՝ ենթարկուած ահռելի ջարդէն, պատուոյ անլուր բռնաբարումներէն, գործուած գազանային խժդժութիւններէն վերջն ալ (որոնց պատմութիւնը ամենէն վայրագ ու անխիղճ մարդն իսկ կը սարսափեցնէ) երբ կը տեսնէ թէ մնացեալ Հայերն ալ բանտ ու կախաղան կ'առաջնորդուին՝ իրաւունքի պահանջումէն աւելի փրկութիւն ձեռք ձգելու համար, ինքզինքին կիպրոս, Եգիպտոս, Ամերիկա և ուրիշ երկիրներ նետէին գէթ ազատ չունչ առնելու։

Արդ, այս պատահականութեանց հանդէպ պատերազմական ատեանը հարկ էր հետեւիլ հետեւեալ ուղղութեան.

Ա. Առանց կարեւորութիւն տալու նախնական քննութեանց —իրմէ առաջ կատարուած— բոլորովին չէզոք ու անկողմնակալ և նոյն իսկ Եւրոպացի ականատես անձերէ տեղեկութիւններ քաղել, և համոզում գոյացնելէ վերջ, թէ Հայը երբեք ջարդի մը առիթ չէ տուած, այլ ընդհակառակը Թուրք խուժանը յարձակում գործած է Ատանայի իսլամ երեւելիներու դրդմամբ ու կառավարութեան թոյլ ընթացքէն օգտուած, ինչպէս կուսակալ Ճէվատը պաշտօնանկ՝ նոյնպէս ալ տեղւոյն ֆէրիգը և երեւելիներէն մէկ քանին բանտարկելու էր, որով արդարութիւնը գործադրած ըլլալէ զատ սուտ վկաներն ալ տեսնելով իրենց ապաւէններուն ուժասպառ ըլլալը՝ ճշմարտութիւնը խոստովանելու չպիտի վարանէին։

Բ. Գործին մէջ զրպարտութիւններ կան, որոնց զոհ գացին առաջին անգամ կախաղան բարձրացող 6 հայերուն հետ 9 Թուրքերէն ոմանք ալ։ Ըստ օրինի ամբաստանեալի մը վկայութիւնը անընդունելի է. արդ, այս գործին մէջ Թուրքերուն այդ կարգէն է, քանի որ ջարդին առաւել կամ նուազ մեղսակցութեամբ մասնակցած են ո՛չ միայն Ատանայի այլ և շրջականներու Թուրքերը, չէրքէզները և քիւրտերը, իսկ վերջի դէպքին ալ օգնուժերը։ Հետեւաբար չէզոք ազգերու կամ անձերու վկայութիւնները պէտք էր լսուէին և ոչ թէ վերոյիշեալներուն, և հայ անունով այդ 3 վատ մասնիչները, որոնցմէ մէկը արդէն հանրածանօթ է, իսկ երկուքը իրենց քօղը նոր վար առին՝ զրպարտելով նոյն իսկ Մուշեղ եպիսկոպոսը, որուն գործունէութիւնն և կառավարական ու ազգային շրջանակներու մէջ ունեցած ազդեցութիւնը այդ գետնաքարշ սողոմուններուն նախանձը շարժած է։

Գ. Շատ մը Հայեր, երբ իրենց իրաւունքը պահանջելու, մարդասպանն ու թալլողը ցոյց տալով պատժուելու համար աղերսագիր կուտային, ոչ միայն կը մերժուէին այլ կը պատժուէին և կը բանտարկուէին չգիտեմ ո՛ր օրէնքի տրամադրութեան համաձայն. ազգ. պատուիրակներէն մէկը դեռ անցեալները կը պատմէր թէ վկայութեան կոչուած վեց Հայեր բանտարկուած և յետոյ իր միջնորդութեամբը միայն ազատուած են։ Եթէ պաշտպան վիճակ հաշկուելով և զինուորական ատեան կազմուելով քաղաքական օրէնքը գործադրութենէ կը դադրի, հարկաւ այդ ատեանն ալ օրէնք մը պէտք է ունեցած ըլլայ իր ընթացքը ճշդող, որպէս զի ամենամեծ ոճիրները դատելու ահագին պատասխանատուութիւնը իր վրայ առնէ, ապա թէ ոչ քմահաճոյքի թողուած գործ մը արդարութենէ հեռու և սխալանքի ենթակայ կրնայ ըլլալ, և զուր տեղ անմեղներու դիակներ կախաղանի պարաններէն կը ճօճին։

Դ. Կուսակալ Ճէվատը՝ զինուորներուն ակաւութիւնը առարկեց. ֆէրիքը՝ 400 զինուորը, որ շատ իսկ էր, խուժանը զսպելու չգործածեց։ Ապտիւլ Դաւէր, իբրեւ տեղացի ազդեցիկ անձնաւորութիւն մը, ոչ միայն խուժանը զգաստութեան չհրաւիրեց այլ և Դաւիթ էֆ. Ուրֆալեանը և ուրիշները թելադրեց։ Ինան Ֆիքրին մինչ յանցանքը Հայուն վերագրելով ու Թուրքին կորուստը աւելի ցոյց տալով, Իթիտալի միջոցաւ խուժանը թելադրող ու ջարդի գրգռող յօդուածներ հրատարակելէ զատ անձամբ մասնակցութիւն ունեցաւ։ Պատերազմական ատեանը, որ ատոնք լաւ գիտէր կամ պէտք էր գիտնար, կարեւորութիւն չտուաւ, ու իբր թէ միայն Հայը պատժելու արտօնուած ըլլար, առաջին առթիւ բանտը Հայերով լեցուց, Կէօքտէրէլեանը, որ դէպքէն երկու ամիս առաջ ազարակն էր ու Սիս գացած կը մնար, բերել տալով բանտարկեց, ինչպէս նաեւ ուրիշներ ալ, կատարեալ անմեղներ ու գործին մասնակցութիւն չունեցողներ։ Մինչդեռ առաջին առթիւ պէտք էր մխիթարել Հայերը իրենց դառնաղէտ կորուստին համար, և Ջարդին կազմակերպիչները ու դրդիչները բանտարկել, ինչ որ թէեւ կատարուեցաւ, բայց ուշացաւ։ Որո՞ւ հետ և ինչ կերպով մնալու է Հայը Թուրքիոյ մէջ. պարզապէս ասոր համար է որ ցարդ իր հայրենիքին, հողին ու արհեստին ամուր կառչած և պանդխտութեան չվարժուած Ատանացին իբրեւ փրկութեան միջոց արտագաղթը գտաւ. գաղթեց ու կը գաղթէ ալ. և չպիտի կասի այս հոսանքը մինչեւ որ կեանքի, պատուոյ և ինչքի ապահովութիւն չտեսնէ հայրենիքին մէջ. ապահովութի՞ւն, որ սակայն իր ետին պահուած չունենայ կործանիչ ու քանդիչ ծրագիրներ։

Սահմանադրութիւնը առանց արիւնի չստացուիր, կ'ըսեն շատեր. մենք այդ արիւնը (մինակ Հայերս 300,000 հոգի) տուած էինք, այլեւս պէտք չկար որ 30 հազար ալ աւելցնէինք նախապէս ձեռք անցուած Սահմանադրութեան մը համար. մենք, երկրին հնադարեան Հայերս, կ'երեւայ թէ օտար ենք Թուրք տարրին, և խուժանը տգիտաբար թշնամիէն աւելի մեզ կը ջարդէ։ Այս ամէնուն հետ եթէ մխիթարութիւն մը ունինք՝ այն ալ Երիտասարդ-Թուրքերէն մաս մը և ուրիշ մէկ քանիներ են, որոնք ինչպէս հայրենիքին նոյնպէս ալ մեզի հետ սրտանց կապուած, կ'ուզեն որ արդարութիւնը ի գործ դրուի ու մենք ալ Սահմանադրութեան բարիքը վայելենք հաւասարապէս։

Արտագաղթը երբ վերոյիշեալ պարագաներու բերմամբ տեղի կ'ունենայ, ես մեղադրելու բան մը չեմ գտներ անոր մէջ. Նախորդ յօդուածիս մէջ պատճառները թուած եմ, ուստի հոս նորէն կրկնել աւելորդ կը համարիմ։ Գրել և խօսիլ բաւական չեն այդ անվերջ հոսանքը կասեցնելու. պէտք է տուն տեղ, դրամագլուխ և գործիք տալ արկածեալներուն, և վստահութիւն ներշնչել թէ յանցաւորներն ու ջարդին հեղինակները պիտի պատժուին և կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է այսպիսի դէպքի մը կրկնութիւնը արգիլելու։ Եւ ուրախ ենք որ այս մասին պէտք եղած ձեռնարկները կատարուած են և կառավարութիւնը սկսած է տուներու շինութեան և արհեստաւորներու քիչ թէ շատ դրամագլուխ մը տալու։

Ատանայի պատերազմական ատեանը Էրզին ալ մասնաճիւղ մը ունի։ Ցաւալի է որ Հաճըն ո և է դէպք պատահած չըլլալով հանդերձ, կարգ մը Հաճընցի հայ բանտարկեալներ մէկ երկու ամիսէ ի վեր տեղւոյն բանտին մէջ կը պահեն։ Ծայր աստիճան թշուառութեան մէջ հեծող ժողովուրդի մը անհատներուն այդպէս ատանց վճռի ու հեռաւոր վայրերու մէջ բանտարկութիւնը լաւ տպաւորութիւն չի թողուր։

Զարմանալի է որ Հաճընի մէջ որբանոց մը հիմնելու վարանքը կր տեսնուի Միջազգային Օգնութեան Յանձնախումբին կողմէ, և նկատի չառնուիր թէ Ատանայի և շրջակայ գիւղերու մէջ ջարդուող Հայերուն շատերը Հաճընցիներ էին, ոմանք ընտանիքով գաղթած և ոմանք ընտանիքները հայրենիքի մէջ թողած։ Ջարդուող ու թալանուողներու ընտանիքները, որոնց մեկ, բոկոտն ու թշուառ վիճակի մէջ Հաճըն զրկուած ըլլալը քանիցս թերթերու մէջ գրուած էր, և Հաճընցի որ զանոնք սնուցանելու և դաստիարակելու հանգամանքէն բոլորովին զուրկ վիճակի մը մէջ կը գտնուի, չմոռնար որ Ազգ. Վարչութիւնը նկատի առնէ այս խիստ կենսական ու կարեւոր հարցը, հազարաւոր զոհերու որբերը սնուցանելու և դաստիարակելու հոգը։ Իրաւ է որ Հաճընի մէջ ջարդ տեղի չէ ունեցած, սակայն, ինչպէս ըսի, Ատանայի և շրջակայ գիւղերու մէջ 4—5 հազարէ աւելի Հաճընցիներ ջարդուած ու կողոպտուած են. ասկէ զատ ես Կիլիկիոյ մէջ չեմ գիտեր տեղ մը որ Հաճընի պէս Որբանոց մը պահելու բնական հանգամանքներն ունենայ, իր օդով, ջուրով, դիրքով ու ապահովութեամբ։ Ես պիտի խնդրէի, որ Հաճընի որբանոցի խնդիրը ձգձգման չենթարկուի և արհեստանոցի ճիւղեր ալ հաստատուին անոր մէջ։

**** Յուլիս 26 կիրակի օր որբերու ծնողաց համար հոգեհանգիստ մը կատարել տալու մտադրութիւն ունեցած էր Որբանոցի Յանձնախումբը և այս առթիւ Տարսոնէն հրաւիրած Յակոբ Աշոռ Սրբազանը՝ պատարագելու համար։ Եկեղեցին հոծ բազմութիւն մը կար։ Պատարագիչ սրբազանը շատ ազդու քարոզ մը խօսեցաւ և եկեղեցական արարողութեան աւարտումէն յետոյ Նորին Սրբազնութիւնը ձայնաւոր դպիրներով ու հոգեհանգստեան շարականով առաջնորդուեցաւ Որբանոցի պարտէզը, որուն հիւսիսային կողմը աղջիկները և հարաւային կողմը մանչերը սգաւոր կեցած էին. հիւրերը կ'առաջնորդէր Յանձնախմբի անդամ Սարգիս էֆ. Ղուկասեան։ Որբերէն երկու տղա՛յ մէյ մէկ ճառ կարդացին, որոնց առաջինը շատերուն աչքերէն արտասուք խլեց. մէկ քանիներուն բացակայութիւնը աչքի կը զարնէին։ Սրբազանը 6 մէճիտիէ ժամուց առնելով հետեւեալ օրը 2 ոսկի ծախսած է որբերու շաքարեղէնի համար։*

Որբանոցը քիչ թէ շատ կարգ ու կանոնի մտնելու վրայ է, բայց չեմ գիտեր թէ Տիկ. Զապէլ Եսայեան ի՞նչ դեր ունեցաւ այս գործերուն մէջ և կ'ունենայ Ատանայի պատուիրակութեան մէջ։

Սոյն հոգեհանգստի կատարման պահուն էր, որ Կիպրոսէն տեղս հասնողներ գուժեցին Երեսփ. Յակոբ էֆ. Պապիկեանի մահը, գոյժ մը՝ զոր լսողները կը չանթահարէր։ Չնաւատացողներ կային, թէ Ատանայէն Պոլիս գացող փաստաբան Յակոբ էֆ. Պապիկեանը կրնայ եղած ըլլալ, բայց այս տարակոյսը հազիւ 1—2 ժամ տեւեց, յորմէկեսէ Պոլսոյ փոստան հասնելով լրագիրները հաղորդեցին սոյգ այլ ցաւալի իրողութիւնը։

Պապիկեան՝ որուն անունը անջնջելի պիտի մնայ Օսմ. Պատմութեան մէջ և ամէն հայ զայն երախտագիտութեամբ պիտի յիշատակէ, Ատանայի զոհն եղաւ պարգապէս՝ վերապրեցնելու համար Ատանան։ Անոր դառնաղէտ մահուան համար մեր զգացած կսկիծը ուրախութեան կը փոխուի երբ նկատի կ'առնենք թէ օսմ. ազգը պէտք եղած յարգանքներն ըրաւ յիշելին։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԲՈՒ

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ԽՆԴԻՐԸ

«Թան» «Տարտանէլի խնդիրը» խորագրին տակ հետեւեալ խմբագրականը գրած է.

Վերակենդանացնելով Արեւելեան Խնդիրը, ինչպէս եղաւ 1908ի սկիզբէն ի վեր, մեծ տէրութիւնները ճակատագրականօրէն դէմ առ դէմ գտնուեցան հին խնդիրներու առջեւ զորս լուծելու մասին կը վարանին տարիներէ ի վեր. նաեւ մղուեցան դժուարութեանց և կնճռոտութեանց մէջ, ուրկէ դժուար է դուրս ելլելը՝ նոյն իսկ շատ մը բարեացակամութեամբ և հանձարեղութեամբ։ Կրնայ խնդիրը նորէն երեւան ելաւ նուազ նպաստաւոր պայմաններով, ինչպէս յայտնի է։ Տարտանէլի խնդիրն ալ անպատճառ երեւան պիտի ելլէր և կառավարութիւնները ու հանրային կարծիքը պիտի զբաղեցնէր։ Տարտանէլ այժմեան Եւրոպայի մէջ ծովային կիրճ մըն է զինուորական ու քաղաքական ամենամեծ կարեւորութիւնով։ Նեղուցին երկու եզերքները Թուրքիոյ կը պատկանին, որ կանուխէն ըմբռնեց թէ այդ դիրքէն ի՛նչ տեսակ օգուտ կրնար քաղել իր թշնամիներուն դէմ և միջազգային քաղաքականութեան մէջ։ Միւս կողմէ կացութիւնը շատ անոնպասա է Ռուսիոյ, և ատոր համար է որ անոր թշնամիները փորձեցին գրաւել Սեւ ծովի դուռը, և կամ գէթ զայն չէզոքացնել։ Ատոր համար էր որ 1809ին անգլեւթուրք համաձայնութիւն մը Տարտանէլի մուտքը արգիլեց բոլոր այն մարտանաւերուն որոնք օսմանեան չեն։ Նեղուցներու պայմանագրութիւնը, 1841 յուլիս 13ին կնքուած Աւստրիոյ, Բրուսիոյ, Ռուսիոյ, Թուրքիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ, իբրեւ տեւական սկզբունք հաստատեց Վոսֆորի և Տարտանէլի փակումը՝ Եւրոպայի բոլոր ռազմական նաւատորմերուն համար։ Այսուհանդերձ Սուլթանը իրաւունք ունէր այդ կանոնէն բացառութիւն մը համարիլ դեսպանատանց ծառայութեանը մէջ գտնուող թեթեւ նաւերը։ Ռուսիոյ բոլոր ջանքերուն հակառակ, այդ արգելքէն ազատելու համար, Նեղուցներու պայմանագրութեան որոշմամբ հաստատուեցան 1856ի դաշնադրութիւններով և 1871ի Լոնտոնի պայմանագրութեամբ։ Սակայն 1871էն ի վեր, ռուսական զօրութիւնը ո՛րքան կ'աւելնար, Բեղերսպուրկի կառավարութիւնը այնքան աւելի ուժգնօրէն պէտք կը զգար գործելու ազատութիւն ունենալու դէպի հարաւ։ Պերլինի մէջ 1878ին գոհացում չստացաւ և անհամբերութեամբ սպասեց մինչեւ այն օրը երբ Ծայրագոյն Արեւելեան արկածախնդրութեանց մէջ նետուելով, մոռցաւ իր եւրոպական պարտականութիւնը։ Մանչուրիոյ պարտութիւնները ռուս քաղաքականութիւնը վերադարձուցին դէպի իր բնական գործին դաշտը, և իսկոյն երեւան եկաւ Միջերկրականի մէջ ազատ մուտք մը ապահովելու բաղձանքը։ Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ այդ խնդիրը Պուքլաւի մէջ նկատողութեան առնուած է Պարոն Իզվոլսքի և Պ. Իզվոլսքիի միջեւ, և կ'ըսուի թէ Աւստրիա այդ միջոցին Ռուսիոյ խոստացեր է չընդդիմանալ Տարտանէլի բացման։ Անկէ ի վեր աւելի տիպղղական խնդիրներ գրաւեցին դահլիճներու ուշադրութիւնը։ Պ. Իզվոլսքի հաւանօրէն ետ կեցած չէ իր գաղափարէն, սակայն ծրագիրը քնացած է։ Լրագրական յօդուածներ զայն յանձնեցին հանրային կարծիքին ուշադրութեանը։ Ֆոսիեռ Զայդուլլի ծանոյց թէ Վիեննայի մէջ տեղեկացած են Ֆուսիսի մէջ գոյացած համաձայնութեան մը՝ Անգլիոյ ու Ռուսիոյ միջեւ՝ ջնջելու 1871ի դաշնադրութեան յօդուածները որոնք կը վերաբերին Տարտանէլի։ Նոյն թերթը կը յարէր թէ Աւստրիա, իր խոստումներուն համաձայն, պիտի չընդդիմանայ ատոր։ Նացիոնալ Զայդուլլի, որ յաճախ իր տեղեկութիւնները կը քաղէ Պերլինի Նախարարապետութեան պաշտօնարանէն, այսօր կը յայտարարէ թէ եւրոպական կառավարութեանց տակաւին տեղեկութիւն տրուած չէ որ այդ տեսակ կարգադրութիւն մը եղած է։ Գերման թերթը կ'ըսէ. — «Շատ մը պատճառներով կասկածելի կը նեատենք թէ Աւստրիա ընելիք դիտողութիւններ չունենայ Միջերկրականի մէջ ռուս քաղաքական արարքի մը։ Գերմանիա այն ատեն միայն պիտի որոշէ իր քաղաքականութիւնը, երբ գիտնայ թէ ի՛նչ է Վիեննայի կառավարութեան մտադրութիւնը։ Իր վերապահութեան պատճառը այն է թէ այդ խնդրով ուղղակի չի շահագրգռուիր։» Հաղիւ թէ այս լուրերը արձագանգ գտած էին մամուլին մէջ, երբ երկու բացարձակ հերքումներ տրուեցան Լոնտոնէն ու Բեղերսպուրկէն։ Լոնտոնէն մեր ստացած մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, կրնանք մտածել թէ Ֆուսիսի մէջ եթէ համաձայնութիւններ չեն կնքուած Տարտանէլի մասին, գէթ երկու կառավարութիւնները խնդիրը նկատողութեան առած են։ Անկարելի կ'երեւայ թէ Եւրոպա դեռ երկար ատեն Ռուսիոյ վրայ ճնշել տայ արգելք մը, ինչ որ անբմբռնելի է մեծ տէրութեանց միջեւ տիրող արդի յարաբերութեանց պատճառաւ։ Շատ արդար պիտի ըլլայ Տարտանէլը բանալ ռուսական նաւատորմին համար՝ Նեղուցը չէզոքացնելու պայմանով։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՊԱՐԻԶԱՅՍՏԱՆ.— Թէհրանէն կը հեռագրեն Սդանտարդի թէ ռուս զինուորները, որոնք մինչեւ հիմա Բազվին բանակած էին, քիչ մը մօտեցեր են Թէհրանի։ Պաշտօնապէս տրուած պատճառը այն է թէ բարեկարգութիւնը դեռ որոշ կերպով վերահաստատուած չէ քաղաքին մէջ։ Դիտել կը տրուի թէ երկիրը հանդարտ է, մանաւանդ ամբողջ հիւսիսային կողմը, նաեւ թէ Շիրազի և Քիրմանշահի կողմերը հանդարտութիւնը վերահաստատուած է։ Ակէ զատ զինուորներ ղրկուած են սահմանագլուխները պահպանելու։ Նոր կուսակալը Դաւէժ պիտի այցելէ, և երբ հոն ժամանէ՝ նորէն պիտի պահանջուի որ ռուս զինուորները այդ նահանգէն ետ կանչուին։ Կ'երեւայ թէ ժողովրդական գրգռութիւնը մասամբ արդիւնք է Բազվինի մէջ ռուս զինուորներու արարքին, վասն զի կ'ըսուի թէ լիազօր իշխանութիւն ունին տեղացիներուն վրայ։ Ամէն պարագայի մէջ հանրային բարեկարգութիւնը շատ լաւ կը պահպանուի Թէհրանի մէջ նոր ոստիկանութեան կողմէ; և չփոթութիւնները անկարելի են հոն։ Նախարարապետ Նասրէլ-Միւլք երեք շաբաթէն Թէհրան պիտի ժամանէ, Պաքուէն անցնելով։ Քիչ մը յոյս կայ թէ Ռուսիայէն անցնելով պիտի կրնայ տեսնել ռուս իշխանութիւնները եւ դիւրացնել կարգադրութիւնը կացութեան մը որ կրնայ վտանգաւոր հետեւանքներ ունենալ։ Լոնտոնի պարսիկ դեսպանատունը, պատասխանելով եղած հարցումի մը թէ Բազվինի ռուս զինուորները դէպի Թէհրան կը քալեն, ըսաւ թէ ռուս զինուորները մտադիր էին ութ մղոնի չափ մօտենալու Թէհրանի, վասն զի հիմակուան բանակեցողը առողջապահական անգոհացուցիչ պայմաններու մէջ կը գտնուի։ Լոնտոնի պարսիկ դեսպանը համակարծիք չէ ռուս զինուորներու այդ յառաջիաղացութեան մասին կարգ մը շրջանակներու մէջ տիրող յուսահատութեան, բայց հիմա չի տարակուսիր թէ, քանի որ բարեկարգութիւնը եւ անդորրութիւնը վերահաստատուած են, ռուս զինուորները Պարսկաստանէն ետ պիտի քաշուին իրենց առաջուան մտադրութեան համաձայն։ Նոր կառավարութիւնը ցոյց տուաւ թէ կրնայ բարեկարգութիւնը և կարգապահութիւնը պահպանել դժուարին պարագաներու մէջ։ Վերջին տագնապին ատեն Անգլիա և Ռուսիա զգուշացան միջամտելէ, այդպէս ցոյց տալով իրենց ունեցած համակրութիւնը Պարսիկներու ջանքերուն նկատմամբ՝ բարենորոգմանց

կիրառմանը մասին։ Նոր կառավարութիւնը պէտք ունի քաջալերութեան և վստահութեան՝ յաջողցնելու իր ձեռնարկած վերակազմութիւնը ու բարենորոգումները։ Այդ բարենորոգումներով երկիրը պիտի զարգանայ, բայց Պարսկաստան պէտք պիտի ունենայ Եւրոպայի օգնութեանը և ճարտարութեանը։

ՁԻՆ, ԵՒ ՀԱՅՐՈՆ.— Բէքինէն Թայմզի ուղղուած հեռագիր մը ապահովիչ տեղեկութիւններ կուտայ Չինու և Ճաբոնի յարաբերութեանց վրայ։ Թայմսի նշանաւոր թղթակիցը՝ Տոքդ. Մորիսն կ'ըսէ թէ պէտք չէ հաւատալ ընծայել Եւրոպայի մէջ եղած զրոյցներուն, որոնց համաձայն յարաբերութիւնները իբրև թէ ձգտեալ են Չինու և Ճաբոնի միջև։ Այդ յարաբերութիւնները կանոնաւոր վիճակի մէջ են։ Չին հաւանած է Անթունկ-Մուքտէնի երկաթուղիին վերաշինութեան. աշխատութիւնները առայժմ կը տարուին։ Ճաբոնի նկատմամբ անպատշաճ բաներ չեն հրատարակուիր, վասն զի Չինու հիւսիսային կողմը գրաքննութեան ենթարկուած են տեղական լրագիրները։

ՀԱՐԱՒՈՒԹԻՆ Ափրիկէի միութիւնը պիտի հռչակուի յառաջիկայ տարուան մայիս 31ին։ Կալլէսի իշխանը 1910ի ամառուան վերջերը պիտի երթայ կատարելու հանդիսական բացումը հարաւային Ափրիկէի Խորհրդարանին։ Կարելի է որ իշխանուհին ալ ընկերանայ իր ամուսնոյն։ Միանգամայն կարելի է որ իշխանը երթայ տեսնել Վիքթորիայի Ջրվէժը՝ Զամպէզի վրայ։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՄԱՐՈՔ.— Մէլիլայէն կը հեռագրեն թէ Սպանիացիները կ'ամրացնեն նոր վայրեր, որով դէպի Սէլուան յառաջխաղացութիւնը պիտի սկսի։ Ռիֆցիները արդէն կը կասկածին, վասն զի իրենց պետը հեծելազօրքերով Սէլուան գացած է պատնէշներ չինելու համար։ Սիաի-Ամէդի և Ադալեռնի սպանիական մարտկոցները ռմբակոծեր են Պարաքայի և Մէլամէրի բարձունքները։ Դիտակով կը տեսնուէր բազմաթիւ Ռիֆցիներու սպաննուիլը։ Ռիֆցիները փախեր են իրենց ամրութիւնները թողելով։ Ալհուսէմասի և Բէնոն տէ լա Կոմէրայի դէմ միշտ յարձակումներ կը կատարեն Ռիֆցիները, բայց մեծամեծ կորուստներ կուտան։ Բնիկները երկու հին թնդանօթներ ունին, որոնք ազդեցիկ արդիւնք մը չեն ունենար։

—Էլ-Քսարի կուսակալը՝ Պակտատի, պատուիրակութեան մը գլուխը անցած, Ֆէսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Ռիֆ, Մուլա Հաֆիտի անունով հանդարտութիւնը վերահաստատելու համար։ Այդ պատուիրակութիւնը չատ հետեւորդ պիտի չունենայ, վասն զի կը վախցուի թէ մի՛ գուցէ Մուլա Հաֆիտի զինուորները միանան Ռիֆցիներուն։

ՈՐՈՇՈՒՄՈՎ Հայերին իշխանը ընդունեց հոգեւորականութիւնը ամերիկեան արուեստանոցներէն որ 1910ին Պերլինի մէջ պիտի հաստատուի։ Իշխանը հեռագիր մը ուղղեց այդ արուեստանոցներուն կազմակերպուած քոմիտէին, յայտարարելով թէ պատրաստ է ընդունիլ պաշտօն մը որ կրնայ տալ Դերմանիոյ և Ամերիկայի միջև բարեկամական ու առեւտրական յարաբերութեանց բարելաւման։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Ա. ՆՍՏԱՇԲՋԱՆ

136դ թիւ. 4 օգստ. 1909

Երեսփ. Ժողովին ընդհանուր նիստը երէկ սկսաւ ժամ 3ին։ Անոէտ Բիզա պէյ կ'ատենապետէր։ Նախորդ նիստին առեւնագրութիւնը ընդունուելէ ետքը, ձեռք առնուեցաւ «քատրօշէն դուրս մնալիք զինուորական սպաներու վերաբերեալ օրինագիծը զոր Երեսփ. Ժողովը վաւերացուցած և սակայն Մերակոյտին կողմէ կարգ մը փոփոխութիւններու ենթարկուելով վերադարձուած էր։ Այդ մասին պատկանեալ յանձնաժողովին պարտաւորած տեղեկագիրը կարդացուելով նոյնութեամբ ընդունուեցաւ։ Զինուորական սպաներու աստիճանի բարձրացման օրինագիծը վերադարձուեցաւ պատերազմական նախարարութեան, վասն զի նոյն նախարարութիւնը իր պատասխանատուութեանը տակ կրնայ կատարել այդ գործը։ Կարդացուեցաւ Զ. զօրաբանակին (Պաղտատ) հրամանատար Բէրդէվ փաշայի աղերսագիրը, որով կը խնդրէր չենթարկուիլ աստիճաններու վերաքննութեան, քանի որ ռուսական զինուորական պատերազմին ներկայ գտնուելով և իր տեսած կատարելագործումները օսմ. բանակին համար ալ կիրարկելով, ծառայութիւններ մատուցած է։ Մուսթաֆա Արիֆ պէյ դիտել տուաւ թէ Բէրդէվ փաշայի համար կարելի չէ օրէնքէն շեղիլ։ Ժողովը որոշեց այդ աղերսագիրը ղրկել պատերազմական նախարարութեան՝ առանց իր կողմէ կարծիք մը յայտնուելու։ Կարդացուեցաւ մասնաւոր յանձնաժողովին մէկ տեղեկագիրը՝ ծանուցանող թէ Մակեդոնիայի եկեղեցիներու և դպրոցներու վէճերուն լուծմանը համար կազմուած յանձնաժողովին պուլկար ու յոյն անդամները նիստերուն չեն յաճախեր, որով խնդրոյն լուծման յապաղելուն փափաքող կ'երեւան. ուստի պէտք է չեզոք մէկ քանի անդամներ ընտրել։ Արդաս էֆ. դիտել տուաւ թէ յանցանքը միայն Յոյներունը չէ, այլ նաեւ իսլամ անդամներուն, որոնցմէ Բահմի պէյ ժողովին չներկայացաւ։ Քոզմիտի էֆ. ըսաւ թէ եկեղեցիներու և դպրոցներու այդ խնդիրը երկրին ներքին քաղաքականութեանը կը վերաբերի։ Ժողովը որոշած էր զանազան տարբերու երեսփոխաններէն խառն յանձնաժողով մը կազմել։ Քոզմիտի էֆ. յարեց թէ խնդիրը կարեւոր ըլլալով աճապարանօք չի կրնար լուծուիլ, քանի որ մէկ քանի նիստէն ժողովին նատաչրջանը պիտի դադրի, որով աւելի լաւ է խնդիրը յետաձգել յառաջիկայ նատաշրջանին։ Յոյն և պուլկար անդամներուն տեղ իսլամներ եւայն կարգելու մասին ալ Քոզմիտի էֆ. ըսաւ թէ այդ առաջարկութիւնը անքաղաքագիտական է, վասն զի ուղղակի չահագրգռուողները միայն, իրենք գործին գիտակից, կրնան լուծում մը գտնել։ Քոզմիտի էֆ. առաջարկեց մերժել յանձնաժողովին տեղեկագիրը։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ թեր ու դէմ խօսեցան։ Յանձնաժողովին կողմէ Վասիֆ էֆ. յայտարարեց թէ խնդրոյն լուծումը ստիպողական է, վասն զի այլապէս նոր չփոթութիւններ պիտի ծագին Մակեդոնիայի մէջ։ Տալչէվ էֆ. ալ խնդրոյն փութով լուծումը պահանջեց, ըսելով որ Յոյները իրենց եկեղեցիները ունին, սակայն Պուլկարները չունին։ Ժողովը ընդունեց յանձնաժողովին առաջարկութիւնը և նոր յանձնաժողով մը ընտրեց հետեւեալներէն.—Մուսթաֆա Արիֆի պէյ Դրրգքիլիսէ), Իսմայիլ պէյ (Կիւմիւլճինէ), Բիզա փաշա (Դարահիսար), Սէյիտ պէյ (Իզմիր), Ապտուլլահ Աղմի էֆ. (Ճանիկ), Գարասօ էֆ. (Սելանիկ) և Վարդգէս էֆ. (Էրզրում)։ Պուսիօ էֆ.ի տեղ Հոնէոս էֆ. ընտրուեցաւ և Միշէֆ էֆ.ի տեղ ալ Շահին Նաքի պէյ։ Ժողովը ձեռնարկեց անասուններու գողութիւնը արգիլելու համար պատրաստուած օրինագծին վերաճառնութեանը, սակայն իրեւ անօգուտ մերժուեցաւ։ Մանասդրրի երեսփոխան Վասֆի պէյ առաջարկեց թէ այն երեսփոխանները որոնք իրենց ծննդավայրը պիտի չերթան, ճամբու ծախք չստանան։ Ցէյդի էֆ. առաջարկեց որ երեսփոխանները իրենց ծննդավայրերուն մէջ ստանան ճամբու ծախքը։ Էրկերիի երեսփոխան Միւֆիտ պէյ ըսաւ թէ չի կարծեր որ իր ընկերներուն մէջ գտնուի այդ տեսակ խարդախութեան մը զիջանելու մարդ մը, ուստի երեսփոխան մը երբ իր ծննդավայրը երթալը յայտնելով ճամբու ծախք ստանայ և չերթայ, պէտք է զայն նշուակել ու Ժողովէն արտաքսել։ Ժողովը հարկ չդատեց վիճաբանութեանց շարունակութիւնը, քանի որ ելմտացոյցին մէջ նշանակուած է թէ Կ. Պոլիս մնալիք երեսփոխանները չեն կրնար ճամբու ծախք ստանալ։ Ժողովը որոշեց Մերակոյտին յանձնել Սահմանադրութեան 74դ յօդուածին տրամադրութեանց մեկնութիւնը, դիտնալու համար թէ արձակուրդ ստացող երեսփոխանները հրաժարած նկատելու համար այդ յօդուածին մէջ նշանակուած «երկար ատեն» պայմանաժամը ո՞րքան պիտի տեւէ։ Ժողովը որոշեց յանձնաժողովի մը մէջ և ելմտական նախարարին ներկայութեանը քննել Սելանիկի փաստաբաններէն Էլիաս էֆ.ի ծրագիրը, որով չորս միլիոն ոսկիի նոր հասոյթ մը ցոյց կուտայ, առանց յաւելում մը ընելու տուրքերուն վրայ։ Ընդունուեցաւ այն տեղեկագիրը որով այս տարի մուտքի քննութեամբ հարիւր ուսանողներ պիտի ընդունուին Միլքիէ վարժարանը և առանցմէ այն քառասունը, որոնք միւսներուն վրայ առաւելութիւն մը ունին, օրէնքին տրամադրած առանձնաշնորհումները պիտի վայելեն։ Ցետոյ ատեանը փակուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Բ. Դուռը մինչեւ երէկ իրիկուն ուշ ատեն չէր ստացած Յունաստանի պատասխանը՝ իր վերջին ծանուցագրին նկատմամբ։ Կ'ըսուի թէ այդ պատասխանը վաղը պիտի հաղորդուի Բ. Դրան և թէ գոհացուցիչ հանգամանք մը ունի։ Զրոյց կար թէ դեսպանական մարմնոյն երէց անդամին՝ Իտալիոյ դեսպան Իմբէրիալի մարքիզին կողմէ առաջին թարգման Պ. Բանֆա ծանուցագիր մը տուած է Բ. Դրան, մեծ տէրութեանց դեսպաններուն անունով, յանձնարարելով որ Յունաստանի նկատմամբ չափաւոր ընթացքի մը հետեւուի և ճնշում չգործուի։ Եէնի Կազէթայի իմբաղիրներէն մէկը դիմեց արտաքին գործոց պաշտօնարանին, որ յայտարարեց թէ դեսպանները թէեւ առիթը ներկայանալուն, չափաւորութիւն կը յանձնարարեն, սակայն այդ տեսակ ծանուցագրի մը մասին տեղեկութիւն չկայ. նաեւ թէ բնաւ տարակոյս չկայ որ Յունաստան գոհացուցիչ և բանաւոր կերպով պիտի պատասխանէ Բ. Դրան իրաւացի դիմումներուն։

— Օտար երկիրներ գտնուող օսմ. դեսպաններէն մէկ քանի հեռագիրներ ժամանեցին երէկ Բ. Դուռը, որով արտաքին գործոց նախարարը խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Եպարքոսին հետ։

— Օսմանիշեր Լոյդ կ'ըսէ թէ չորս տէրութեանց դեսպանները երբ ստանան իրենց կառավարութիւններէն սպասուած հրահանգները, նորէն հաւաքական ծանուցագիր մը պիտի տան Բ. Դրան, հանդարտութիւն յանձնարարելով. նաեւ պիտի յայտարարեն թէ իրենց կառավարութիւնները հաստատապէս մտադրած են խաղաղութիւնը պահպանել պալքանեան թերակղզիին մէջ։

—Օսմ. նաւատորմը, երէկ, Իզմիրէն ճամբայ ելեր է դէպի Բարրաթոս։

—Հելլենական դեսպան Պ. Կրիբարիս, երէկ առաւ, Եպարքոսին ապարանքը գնաց՝ բողոքելու հելլէն չոգենաւերու և վաճառքներու դէմ կատարուող «պոյքոդաժ»ին դէմ, բայց Հիւսէյին Հիլմի փաշա բացակայ ըլլալով, այցելութիւնը Թղուց։ Դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Նաում կէսօրէն ետքը Բ. Դուռը գնաց և նոյն խնդրոյն վրայ տեսակցեցաւ Եպարքոսին հետ, որ յայտարարեց թէ նորէն հրամաններ պիտի տայ «պոյքոդաժ»ը դադրեցնելու համար և թէ կառավարութիւնը համակարծիք չէ այդ բուռն միջոցներուն։

—Օսմ. կառավարութիւնը տեղեկութիւն ստացաւ թէ Կրետէի իսլամներուն արտագաղթը կը շարունակէ։ Մինչեւ հիմա 300 ընտանիքներ կրեթէէն հեռացած են Թուրքիոյ միւս մասերը և մանաւանդ Այտընի նահանգը գաղթելով։ Օսմանիշեր Լոյդ կ'ըսէ թէ Կրետէի իսլամ անձնաւորութեանց մէկ քանիներուն կողմէ հեռագիրներ ուղղուած են Երեսփ. Ժողովի ատենապետին, Ժողովին ուշադրութիւնը հրաւիրելով Կրետէի իսլամներուն կացութեանը վրայ և խնդրելով կառավարութենէն՝ շարունակել իր հաստատամիտ ու անդրդուելի քաղաքականութիւնը։

—Աթէնքի օսմ. դեսպանը, երէկ, հեռագրեց Բ. Դրան թէ չորեքշաբթի, այսօր, եթէ Բ. Դրան վերջին ծանուցագրին համար Յունաստանէն պատասխան մը չըստանայ, Աթէնքէն պիտի մեկնի։

—Էնկիւրիի ու Դասթէմոնիի մէջ և ուրիշ տեղեր ալ մրցինկներ գումարուած են Կրետէի մասին։

—Զորս տէրութեանց դեսպանները, երէկ, Ռուսիոյ դեսպանատան մէջ գումարելով ներկայ կացութեան վրայ խորհրդակցեցան։ Պաշտօնական չրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ տէրութիւնները որոշած են, հելլէն դրօշը վար առնել տալու մասին Կրետէի առժամեայ կառավարութեան վրայ ճնշում բանեցնելէ զատ, հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել, որպէս զի այլ եւս այդ կարգի խնդիրներ տեղի չունենան։ Դրօշի խնդիրը կարգադրուելէ ետքը, տէրութիւնները իսկոյն բանակցութեան պիտի ձեռնարկեն Թուրքիոյ հետ, Կրետէի կացութիւնը սահմանելու համար։

—Կրետէի առժամեայ կառավարութիւնը պաշտօնական յաւելուածով մը հերքեր է այն լուրը թէ Հանեայի մէջ պարզուած հելլէն դրօշը վար առնելու մասին հրաման տրուած ըլլայ։

ՁԱՐԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Բ. Դուռը հարկ եղած արտօնութիւնը տուաւ Բոլհարճաեա Զուլֆիզտա և Սդաճsurs զբօսանաւերուն նեղուցներէն անցքին համար։ Նիքոլա կայսրը այդ նաւերէն մէկը նստած Կ. Պոլիս պիտի ժամանէ։

ՊԵՏԱԿԱՆ պաշտօնարաններու վերակազմութեան համար կարգուած յանձնաժողովը, որ կը բաղկանայ ծերակուտականներէ, երեսփոխաններէ և պետական պաշտօնատարներէ, երէկ ընդհանուր գումարում մը ունեցաւ։ Մերակուտական ու երեսփոխան անդամները յայտարարեցին թէ նախարարներէն զատ միւս բոլոր պաշտօնատարները պէտք է ենթարկուին վերակազմութեան ծրագրին տրամադրութեանց. իսկ պաշտօնատար անդամներն ալ ըսին թէ միայն փոքր պաշտօնեաները ենթակայ պիտի ըլլան։ Այդ առթիւ անհամաձայնութիւն ծագեցաւ, ուստի որոշուեցաւ Եպարքոսը այսօրուան նիստին հրաւիրել, հարկ եղած բացատրութիւններ տալով խնդիրը լուծելու համար։ Ամէն դէպք պիտի սկսի կիրառումը վերակազմութեան ծրագրին։

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ.— Նովոյէ Վրեմիա նեղուցներու խնդրին վրայ խօսելով կ'ըսէ.— «Ռուսիա առ այժմ մեծ չահագրգռութիւն մը ցոյց չի տար նեղուցներու խնդրին նկատմամբ։ Ռուսիա յետուն տարի ետքը միայն կրնայ օգտուիլ նեղուցներու բացումէն։» Հակառակ կարգ մը հերքումներու, ռուս թերթերը կ'ըսեն թէ վերջերս տեղի ունեցած տեսակցութեանց մէջ գլխաւորաբար նեղուցներու խնդիրը խորհրդակցութեանց առարկայ դարձած է։ Ֆրանսա և Անգլիա ալ հաւանութիւն յայտնած են։ Զարին և Սուլթանին միջեւ մօտերս տեղի ունենալիք տեսակցութեան առթիւ ալ այդ խնդիրը մէջտեղ պիտի դրուի։ Ռուսական աղբիւրէ առնուած ուրիշ լուրերու նայելով, նեղուցներու խնդրի մասին բանակցութիւններ կատարուած են ռուս և օսմ. կառավարութեանց միջեւ, սակայն Զարին Կ. Պոլիս այցելութեան առթիւ ռուսական զրահաւորներու նեղուցներէն մուտքը միայն արտօնուած է։ Այս մասին կատարուած բանակցութիւնները բարւոք արդիւնքի մը յանգած են։ Միայն թէ օսմ. չրջանակներու մէջ բացորոշապէս կը յայտարարուի թէ այդ թոյլտուութիւնը տեւական չպիտի ըլլայ, կը գրէ Նոյէ Ֆրայէ Բրեսսէ։ Միւս կողմէ անգլ. Տէյլի Մէյլ լրագիրը կը հերքէ այն լուրը թէ վենայական տեսակցութեանց մէջ խօսուած ըլլայ նեղուցներու խնդրին վրայ, անկարելի նկատելով անոնց բացումը, առանց այն տէրութեանց հաւանութեան որոնք դաշնագիր կնքած են այդ մասին։

ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՕՐԻՆԸ կայսերական Իրատէով վաւերացուեցաւ։ Այդ օրէնքը պիտի գործադրուի պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուելէն անմիջապէս յետոյ։ Սելանիկի մէջ զանազան ազգայնութեանց վերաբերող ընկերակցութիւնները կանոնաւորաբար նիստեր կը գումարեն Օսմ. Քոմիտէին կեդրոնատեղին, բողոքի միթինկ մը կազմակերպելու համար ընկերակցութեանց օրէնքին չորրորդ յօդուածին դէմ։ Ցունական թերթ մը կ'ըսէ թէ այդ նիստերը ապարդիւն կ'անցնին, Օսմ. Քոմիտէին անդամներէն և ոչ մէկը ներկայ չգտնուելուն պատճառաւ։ Կ'երեւայ թէ Քոմիտէն համամիտ չէ միթինկի մը կազմակերպութեան և ուժ կուտայ կառավարութեան ծրագրին։ Ասով հանդերձ, զանազան քոմիտէներու ներկայացուցիչները հաստատապէս մտադրած են որոշումներ տալու միթինկի մասին, հակառակ Օսմ. Քոմիտէի մերժումին։ Արդէն Մանասթիրի սահմանադրական ակումբները հաւաքարար հեռագիր մը ուղղած են Կ. Պոլիս, ընկերակցութեանց օրէնքին դէմ բողոքելով։

ՇԷՅԽ-ԻՍԼԱՄԸ, կառավարութեան որոշումով, յայտարարութիւն մը պիտի ուղղէ գաւառները, ապացուցանող թէ Սահմանադրութիւնը Դուրանին մէջ ալ կայ և Մարգարէին խօսքերէն կրնայ հետեւցուիլ։ Ան որ Սահմանադրութեան կը հնազանդի, Մարգարէին պատուէրները կատարած կը համարուի։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Մահմուտ Շեվքէթ փաշա, ներքին գործոց և արտաքին գործոց նախարարները, երէկ, երկարօրէն տեսակցեցան Եպարքոսին հետ։

ԵՊԱՐՔՈՍԸ, երէկ, պալատ երթալով Սուլթանին ներկայացաւ։

ԹՈՒՐԲԵՇԻՊՈՒԼԿԱՐ սահմանագլխին վրայ նոր միջադէպ մը ծագած է։ Պուլկար զինուորներ Բուլկարիայի և Ռուչուղի կողմերը օսմ. հողը անցած ըլլալով, եօթը ժամ հրացանաձգութիւն կատարուեր է երկու կողմի զօրքերուն միջեւ։ Զոհերուն թիւը յայտնի չէ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ կուսակալ՝ կայս. փեսայ Մէհմէտ Շէրիֆ փաշա, երէկ, Բ. Դուռը գնաց և իր պաշտօնին կիրառմանը մասին խորհրդակցեցաւ ներքին գործոց նախարարին հետ։ Թալէաթ պէյ, յետոյ, Մէհմէտ Շէրիֆ փաշայի հետ, քաղաքապետութեան պաշտօնատունը գնաց և Կ. Պոլսոյ կուսակալութեան վերաբերող վարչական կազմակերպութիւններով զբաղեցան։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ, այսօր, ընդունելութիւններ կը կատարուին Աւստրիոյ դեսպանատան մէջ։

ՍԷԼԱՄԼԸԲԸ, այս շաբթու, Պէշիքթաշի Սինան Փաշա մզկիթին մէջ պիտի կատարուի։

ՕՏԱՐ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ.— Մոնիթէօր կ'ըսէ թէ մեծ տէրութեանց Կ. Պոլսոյ դեսպանները մասնաւոր հրահանգ մը ստացեր են՝ ծանուցանող թէ Արեւելքի մէջ խաղաղութիւնը և անդորրութիւնը պահպանելու համար որոշուած է ամէն նպատակայարմար միջոցներ ձեռք առնել։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսրը հրաւիրեր է Մահմուտ Շէվքէդ փաշան՝ իրեն հետ ներկայ գտնուելու աշնան ռազմափորձերուն։ Մահմուտ Շէվքէդ փաշա պատասխաներ է որ նախարարաց Խորհուրդը եթէ որոշում տայ, զոհութեամբ պիտի ընդունի այդ հրաւէրը։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵՆՈՑ ՄԸ կը ծանուցանէ թէ Ղալաթիոյ ու Պէշիքթաշի կողմերը գետինը դրուած ֆրանսերէն «Ալլաէէր» բառերը դեղագործ Բանաեօթի կողմէ գրել տրուած են իբրեւ ուէքլամ համանուն հանքային ջուրի մը. իսկ Գումգաբուի, Թանթա Գալէի, Տիվանեոլի և Մեծ Շուկայի չէնքերուն վրայ դրուած յունարէն տառն ալ Գումգաբուի Նէրթիվէնլի եկեղեցիին քահանայ՝ Եանիի ու ժամակոչ Բանաեօթի կողմէ գրուած են՝ եկեղեցի հրաւիրելու և հանգանակութեան համար Յոյներու տունները ու խանութները գիտնալու նպատակով։ Զեկոյցը կը յարէ թէ հանրային յուզում առաջ բերող այդ կարգի պարագաներ եթէ կրկնուին, հեղինակները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին։

ԲԱՆԵՆԱԼԹԻ Ս. Յակոբայ հիւանդանոցին խոհարար Ալիքսանը սպաննողներ են Իսմայիլ, Բիզա ու Եանի անուն գնչուներ. առանք իմանալով որ Ալիքսան 30 ոսկի ունի վրան, Իսմայիլ ու Բիզա, իրենց հետ առնելով Եանին՝ 14 տարեկան պատանի մը, խոհարարին չորս կողմը կը դառնան, խեղճ մարդը կը հրապուրուի, տեղ մը կ'երթան կ'արբենան ու յետոյ Զէօբլիքի կողմը կ'երթան և վերջապէս գօտիով խեղդամահ կ'ընեն Ալիքսանը, որուն վրայէն երեսուն ղրուշ միայն կը գտնեն։

ՊԱՌԹ-ԲՕՍԹԱԼՆԵՐԸ.— Հաճեցէք քառթ-բօսթալ մը ղրկել Կարմիր Աքլոր Ընկերութեան, Պոլիս, Թարագճիլար փողոց, որպէս զի պաշտօնեայ մը ձեր բնակարանը գալով պէտք եղած տեղեկութիւնները հաղորդէ ապառիկ գնումի դրութեան վրայ՝ մայրաքաղաքիս 80 վաճառատուններէն, ուր գիները որոշ են։ Այդ ապառիկ գնումը կրնայ ըլլալ երաշխաւորով մը կամ առանց երաշխաւորի, միջնորդէքով կամ առանց միջնորդէքի, և այս վերջին պարագային՝ ապառիկ գնումը կանխիկ գնման պէս կ'ըլլայ։

6—4

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Երէկ հրատարակեցինք Ազգ. Պատրիարքարանի մէկ ազդը, որով կոչ կ'ըլլար մեր հայ վաճառականներուն առաջուան պէս նորէն ծառայութեան ընդունիլ գաւառացի հայ եղբայրներ, որպէս զի անոնք «ըստ առաջնոյն» պարապին իրենց սովորական աշխատութիւնները։ «Այս աշխատաւոր դասը իր հաւատարիմ և անձնուէր ծառայութեամբը ծանօթ է արդէն» կ'ըսէ պատրիարքական ազդը։

Շա՛տ աշխարհաքաղաքացի գաղափարներով և զգացումներով ասդորուած կարգ մը Հայեր կան որ ազգայնական կամ ազգային արժանապատուութեան ու շահերու վերաբերեալ խնդիր մը յուզեցէ՞ք մի՝ չովէնը կը փակցնեն ճակտիդ։ Ունինք սանկ չատ աղատամիտ պարոններ, ամէն մեղքիս վրայ ընկերվարական տիրոյթով մը ալ չպարուած, որոնց լայնաձիր նայուածքը ամբողջ տիեզերքը կը պարփակէ, բովանդա՛կ մարդկութիւնը։ Նկատելով սակայն որ ամբողջ մարդկութեան դէմ առանց ո և է թեթեւ ոճիր մը գործած ըլլալու, մարդ կրնայ իր աղգին, իր ցեղին շահերուն պաշտպանութեանը նուիրուիլ մասնաւորապէս, եւ պիտի ըսեմ որ Պատրիարքարանին վերոյիշեալ ազդը քիչ մը ուշ իսկ մնացած է՝ երբեմնի պղտիբնակ մեր գաւառացի եղբայրներուն հարստահարուած, յափշտակուած, բռնաբարուած շահերուն պաշտպանութեանը համար։

Անցեալ տարի Պոլիս վերադարձիս՝ առաջին բանը որ ամենատեղ կերպով ազդեց ջիղերուս վրայ, Ղալաթիոյ քարափը և Բերայի վաճառատուններուն առջեւ ցուցադրութիւնն էր այն դաժան դէմքերուն, որոնք յաջորդած էին մշեցի և սեբաստացի մեր աղբրտանքներուն։ Չեմ գիտեր թէ Պոլսոյ եւրոպական առեւտրական դասը ի՞նչպէս հանդուրժած էր իր ապրանքին պահպանութիւնը վրատահել այն արիւնկղակ ոճրագործներուն, որոնք 95–96ին, վագրերու պէս, բզքտած ջարդուփչուր հանած էին հազարաւոր Հայեր, Սուլթանին հրամանովը ու եւրոպական դիւանագիտութեան մը ներողամիտ աչքին առջեւը, ու թալած կողոպտած էին Հայուն հարստութիւնը։ 96ի ուրականին անդորրացումէն ետքը, բռնակալութեան այդ դաժիր գործիքները՝ պարկեշտութեան և հաւատարմութեան սուտ լաթեր հագած՝ գացեր կեցեր էին այն տեղերը, ուր հայ համալը, դռնապանը, պահապանը երկար տարիներով աներեւոյթ ու անվթար պահեր էին Հայուն առաձային հաւատարմութիւնն ու առաքինութիւնը։

Այո, այդ քսանմեայ ու վագրային դէմքերը որոնք անջինջ տպաւորուած էին մտքիս մէջ Խաչագիւղի կործանումէն ի կողմերը գետինը դրուած ֆրանսերէն «Ալլաէէր» բառերը դեղագործ Բանաեօթի կողմէ գրել տրուած են իբրեւ ուէքլամ համանուն հանքային ջուրի մը. իսկ Գումգաբուի, Թանթա Գալէի, Տիվանեոլի և Մեծ Շուկայի չէնքերուն վրայ դրուած յունարէն տառն ալ Գումգաբուի Նէրթիվէնլի եկեղեցիին քահանայ՝ Եանիի ու ժամակոչ Բանաեօթի կողմէ գրուած են՝ եկեղեցի հրաւիրելու և հանգանակութեան համար Յոյներու տունները ու խանութները գիտնալու նպատակով։ Զեկոյցը կը յարէ թէ հանրային յուզում առաջ բերող այդ կարգի պարագաներ եթէ կրկնուին, հեղինակները պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին։

ԲԱՆԵՆԱԼԹԻ Ս. Յակոբայ հիւանդանոցին խոհարար Ալիքսանը սպաննողներ են Իսմայիլ, Բիզա ու Եանի անուն գնչուներ. առանք իմանալով որ Ալիքսան 30 ոսկի ունի վրան, Իսմայիլ ու Բիզա, իրենց հետ առնելով Եանին՝ 14 տարեկան պատանի մը, խոհարարին չորս կողմը կը դառնան, խեղճ մարդը կը հրապուրուի, տեղ մը կ'երթան կ'արբենան ու յետոյ Զէօբլիքի կողմը կ'երթան և վերջապէս գօտիով խեղդամահ կ'ընեն Ալիքսանը, որուն վրայէն երեսուն ղրուշ միայն կը գտնեն։

ՊԱՌԹ-ԲՕՍԹԱԼՆԵՐԸ.— Հաճեցէք քառթ-բօսթալ մը ղրկել Կարմիր Աքլոր Ընկերութեան, Պոլիս, Թարագճիլար փողոց, որպէս զի պաշտօնեայ մը ձեր բնակարանը գալով պէտք եղած տեղեկութիւնները հաղորդէ ապառիկ գնումի դրութեան վրայ՝ մայրաքաղաքիս 80 վաճառատուններէն, ուր գիները որոշ են։ Այդ ապառիկ գնումը կրնայ ըլլալ երաշխաւորով մը կամ առանց երաշխաւորի, միջնորդէքով կամ առանց միջնորդէքի, և այս վերջին պարագային՝ ապառիկ գնումը կանխիկ գնման պէս կ'ըլլայ։

6—4

վեր, 13 տարի յետոյ ցցուած տեսայ հո՛ն ուր Մշեցին իր հուժկու ու թիկնեղ իրանը կ'աշտարակէր, բարի ու հեզ ու կորովի դէմքովը։ Գաւառացի Հայուն կեանքը, ստացուածքը յափշտակէլէ յետոյ, անոր տեղն ու պաշտօնն ալ յափշտակած էին։ Պոլսոյ հայ Թաղերը իրենց հայ պահապանները ունէին, որոնց արիւն ու անձնձիր հոկողութեանը տակ՝ կը քնանային ապահով ու հանգիստ, կեանքերնուս և ինչքերնուս մասին առանց ո և է վախի։ Իրենց այդ խոնարհ պաշտօնին կիրառութեանը մէջ ծայրայեղ պարտաճանաչութեան ոգի մը կը դնէին անոնք, վտանգի պահուն իսկ։ Պզտիկ օրինակ մը, որուն յիշատակը դառնօրէն տպաւորուած է մտքիս մէջ։ 96ին, օգոստոս 14ի ահաւոր օրուան գիշերն էր։ Համայնակուլ Թաթառներու պէս, Խասգիւղի կողերէն վեր չուլլուած էին խուժանային ջոլիրները և գիւղին վրայ ինկած՝ ամէն բան ջարդելու կործանելու կողոպտելու համար։ Զմայլելի լուսին մը իր տժգոյն ճառագայթին տակ կը ջնարակէր ահաւոր եղեռնը. փողոցները ամայի, բնակչութիւնը ծակէ ծակ կծկուած, լռութիւնը միահեծան։ Մինակ, ատեն ատեն, խուժանին յառաջապահ գունդերը՝ դեւերու պէս՝ փողոցներէն կը սողային կ'անցնէին։ Լուսնի լոյսին մէջ սոփաները կը շարժէին։ Մեր Թաղին գիշերապահը, սերաստացի հուժկու երիտասարդ մը, իր պաշտօնին գերի, սովորականին պէս սկսաւ փողոցները շրջիլ։ Սարսափեցայ լսելով իր ճոկանին ձայնը։ Իսկոյն դուռը ելլալով՝ կանչեցի զինքը։

—Մե՞նդ ես ինչ, ըսի, կեանքէդ վա՞զ անցեր ես։ Ձերթա՞ս պահուրտիս ամէնուն պէս։

—Ես չիեմ պահուրտիր, պատասխանեց գաւառացին անսերկիւղ յամառութեամբ մը, իմ պարտքս կը կատարեմ. ո՞վ կրնայ ինծի դպչիլ։

—Բայց փողոցին մէջ պիտի սպաննեն քեզի...

—Ոչ, ես չիեմ պահուրտիր, պնդեց նորէն՝ գլուխը երերցնելով։

Այդ միջոցին ահռելի վայնասուն մը բրդաւ Պատէմիլի բարձունքէն։ Կոտորածը սկսած էր։

—Նե՛րս մտիր, չո՛ւտ, ըսի գաւառացիին թեւէն քաշելով, ահա սկսան։

—Ես չիեմ պահուրտիր, կրկնեց անիկա անյողդողդ, ես պէքճի եմ, ինծի չին դպնար։

Եւ հանդարտաքայլ, ճամբան շարունակեց, ճոկանովը սայարկը ծեծելով։ Շնչասպառ, պահ մը սպասեցի դռանը առջեւ, աղէտ մը նախազգալով։ Իրաւ. գիշերապահը հազիւ փողոցին անկիւնը դարձեր էր, սրտաճմլիկ ու ահեղ կոծ մը բարձրացաւ։ Լսեցի, սասանահար, սոփաներուն խուլ թնդիւնը, որոնց տակ կը խորտակուէր պարտաճանաչ գիշերապահին գանկը. քանի մը հեծիւններ. ու ամէն բան վերջացած էր։ Գաւառացի Հայը իր պարտաճանաչութեանը զոհուած էր, վտանգին դէմը երթալով չիպ չիտակ։

Եւ քանի որ Սահմանադրութեան հետ ամէն մարդ իր իրաւունքներուն կը տիրանայ, ի՞նչ պատճառ կայ որ գաւառացի Հայն ալ իր բազմամեայ իրաւունքներուն տէրը չդառնայ Նորէն՝ մայրաքաղաքին մէջ, մանաւանդ այս միջոցին երբ խեղճութիւնը և դրամի պակասութիւնը միահեծան կը տիրեն գաւառներուն մէջ։ Գաւառացի Հայուն Պոլիս պանդխտութիւնը հարիւր անգամ աւելի մաղթելի է քան օտար հեռաւոր երկիրներ գաղթելը։ Հայրենիքին մօտաւորութիւնը և յարաբերութիւններուն ու երթեւեկութեանց դիւրութիւնը ամէնամեծ առաւելութիւններ են։

Պէտք է ուրեմն որ ամէնէն առաջ հայ վաճառականները փութան իրենց դռները բանալ գաւառացի աշխատաւորին առջեւ, անոր վերադարձնելու համար այն արդար իրաւունքը զոր՝ բռնակալութեան չրջանին ու անոր շնորհիւ՝ ուրիշներ յափշտակած էին։ Յետոյ, Պոլսոյ բոլոր հայ Թաղերը՝ նախաձեռնութեամբ Թաղ. Խորհուրդներու՝ իրենց հայ գիշերապահները ունենալու են նորէն։ Պաշտօնապէս հարկ է դիմումներ ընել բոլոր օտար հաստատութիւններու և վաճառատուններու՝ գաւառացի հայ պաշտօնեաները իրենց նախկին պաշտօններուն մէջ վերահաստատելու համար։ Մաքսատան մէջ, քարափներուն վրայ, հայ բեռնակիրը իր պողպատէ դնդերներն ու կարչնեղ դնդղուցները թող ցուցադրէ նորէն, ու թող իր տաք քրտինքովը ոռոգուի նորէն այն հողը, որ իր արիւնովը ոռոգուեցաւ երբեմն։ Ազատութեան և հաւասարութեան րէժիմի մը տակ, եթէ ամէն ազգ իր վաղնջական ու աւանդական իրաւունքներուն կը տիրանայ, մե՞նք ինչու մերիններուն մասին թոյլ գտնուինք, մենք որ ամէնէն շատ իրաւունք վրայ տուած և ամէնէն շատ կեանք ու արիւն վատնած ենք սա Սահմանադրութիւնը ձեռք բերելու համար։ Մեր այս պահանջումին համար ոչ ոք կրնայ մեզ այպանել, ու ոչ մէկ ազգայնամոլական ոգի կայ այս տեսակ տիրական իրաւունքներու պահանջման մէջ։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖ. ԴԱՆ ԿԸ ԲԱՆԵՑԸ «ԹԱՆԻՆ»Ի ԴԷՄ.—Թուրք ազգայնական թերթը, որ ատենէ մը ի վեր անտեղի պայքար մը կը մղէ հանրօգուտ չինութեանց նախարար Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի դէմ, իր այսօրուան թիւին մէջ հետեւեալը կը գրէ. «Թանինի միջոցաւ եղած տարաձայնութիւններուն հետեւանքով, կ'ըսուի թէ, հանրօգուտ չինութեանց նախարար Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան հրաժարական տուած է։ Մեր ստացած տեղեկութեանց նայելով, Գաբրիէլ էֆ. յայտարարած է թէ իր պաշտօնէն չպիտի հրաժարի, այլ Թանինի պատասխան պիտի տայ, փոթորիկը անցընելու համար. նոյնիսկ Թանինի դէմ դատ բանալու ձեռնարկած է, որպէս զի գործը ձգձգուի և հանրային կարծիքը սա համոզման յանգի թէ հանրօգուտ չինութեանց պաշտօնատան գործերը բնական ընթացք մը ունին։ Մէկ քանի օրէ ի վեր կը լսենք թէ Գաբրիէլ էֆ. Թանինի պիտի պատասխանէ կամ դատ պիտի բանայ ատոր դէմ, բայց մինչեւ հիմա գործնական արդիւնքը տեսած չըլլալով, հակացանք թէ Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութիւնը այդ բանին մէջ ալ վարանումի և դանդաղութեան մատնուած է։» Յետոյ Թանինն կը հրատարակէ գրութիւն մը, որ հանրօգուտ չինութեանց պաշտօնատան մէջ գործուած անկանոնութեանց վրայ կը խօսի։

*** Այսօրուան Եենի Կազէթա և Իքբիհաս տեսակցութիւններ կը հրատարակեն Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի հետ, որ իբր անհիմն կը հերքէ իր մասին Թանինի մէջ եղած հրատարակութիւնները։ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան Ազատամարտի խմբագիրներէն մէկուն յայտնած է թէ դատ բացած է Թանինի արտօնատէրմբագրապետ և օսմ. երեսփոխան Հիւսէյին Ճահիտ պէյի դէմ, նոյն թերթին մէջ իր մասին երեւցած զրպարտիչ գրութեանց պատճառաւ։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ դուժարուեցաւ երէկ, Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ՝ Ս. Պատրիարք Հօր և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.— 1. Պոլիս գտնուող Երուսաղէմի միաբաններէն երեք վարդապետներ յայտնեցին թէ Ս. Յակոբայ Վանուց մէջ իրենց ունեցած սենեակները բացուած և գոյք ու դրամ գրաւուած են, թէ պիտի ստիպուին իրենց անհատական իրաւունքը պաշտպանել և խնդրեցին Ժողովէն որ պէտք եղած արտօնութիւնը տայ։ Ժողովը յանձնարարեց իւրաքանչիւրին՝ գոյքի քանակը ներկայացնող ցուցակ մը պատրաստել և իրենց սոյն խնդիրն ալ գրաւոր կերպով ներկայացնել։ 2. Սիսի Ս. Կաթողիկոսը Հաւէպէն հեռագրով մը կը յայտնէր թէ, տեղւոյն Հայոց եկեղեցիին մէջ գտանին դատական խնդիրը ստիպողական հանգամանք մը առած է, և կը խնդրէր որ անյապաղ պէտք եղածը ի գործ դրուի։ Ժողովը ուշադրութեան առաւ խնդիրը և որոշեց մասնախումբ մը կազմել իրաւագէտներէ, խնդիրը ուսումնասիրելու համար, որու պաշտօն յանձնուի զբաղիլ նաեւ այս կարգի ուրիշ խնդիրներով ալ և գտնել անոնց լուծման եղանակը։ Սոյն մասնախումբին անդամ կարգուեցան Գրիգոր Զոհրապ, Վռամշապուհ Մանուկեան, Հմայեակ Խորվեան և Նէճաթի էֆէնտիները։ Նոյնպէս Զոհրապ էֆ.ի յանձնուեցաւ գումարել այս մասնախումբը և ի գլուխ հանել այս գործը։ 3. Կտակաց Հոգաբարձութեան անդամներէն Տիգրան էֆ. Բարաղամեան հրաժարած ըլլալով, անոր տեղ անդամ կարգուեցաւ Յովհ. էֆ. Իսագուլեան։ 4. Սամսոնի Բաղաք. Ժողովին անդամներէն երեքը հրաժարած ըլլալով, նորեր ընտրուած էին։ Ժողովը վաւերացուց։ 5. Կառավարութեան կողմէ որոշուած ըլլալով յարմար ուսանողներ ղրկել Եւրոպա, զանազան ճիւղերու մէջ իրենց ուսումը կատարելագործելու համար, Ժողովը որոշեց հրաւիրել այս կարգադրութենէն օգտուիլ փափաքող պատանիները, որպէս զի կամ Պատրիարքարան և կամ ձեռնհաս իշխանութեան դիմելով, պէտք եղած տեղեկութիւնները ստանան։ 6. Եդեսիոյ Կրօն. և Բաղաք. Ժողովները հաւաքաբար հրաժարած և անոնց տեղ նորերու ընտրութիւն կատարուած էր։ Ժողովը ընտրութեան տեղեկագիրը օրինաւոր գտնելով վաւերացուց։

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ հետ էջմիածին գացող Տ. Մեսրոպ վրդ. Նշանեանի սենեակն ալ բացած և գոյքերը վերցուցած են Երուսաղէմի միաբանները, ինչպէս բոլոր բացակայ վարդապետներունը։ Տ. Մատթէոս վարդապետի սենեակին դուռը չկրնալով բանալ, խոհանոցին պատուհանը կտրած և այնպէս ներս մտած են, ի գործ դնելու համար իրենց թալանը։

ԳԻՒՈՐԳԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ տեսուչ Պ. Մինաս Բերբերեան, որ ձերբակալուած էր, 15,000 ռուբլիի երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուած է։

ԱԼԱՇԿԵՐՏԻ մօտերը գտնուած են երեք հայերու դիակներ. ատնցմէ մէկը գաշտոնով սպաննուած, իսկ միւս երկուքը իրենց գլխու փաթթոցներովը խեղդամահ եղած են։ Ոճրագործները յայտնի չեն, կը գրէ Կարնոյ Ցառաջը։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ մէջ ի Նպաստ Ատանայի տրուած նուագահանդէսէ մը 800 ոսկիի չափ հասոյթ մը գոյացած է։

Ի ՆՊԱՍՏ Ատանայի և կարօտեալ գաւառներու լուցկի հրապարակ հանելու համար Նպատոյ Ցանձնաժողովին դիմած է Կարապետ էֆ. Սեղրոսեան։ Ցանձնաժողովը հաւանած է։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ծանօթ գրագէտ Անաթոլ Ֆրանս ցաւակցական նամակ մը գրելով հմակրելի գրագէտ Ա. Ահարոնեանի, կը հաղորդէ թէ ինք և ուրիշ մէկ քանի ծանօթ գրողներ Բարիզի ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտովի դիմելով ինդրեր են իրեն բանտէն արձակումը։ Դեսպանը սիրով ընդունելով անոնց խնդիրքը, գրեր է Ռուսիա, սակայն դեռ Ահարոնեանի արձակման մասին լուր չի կայ։

ՆՊԱՍՏԻՑԻՆ ԴՐԱՄԸ.— Կը լսենք թէ չոգենաւային ֆայ գործակալի մը գործակատարը Պատրիարքարանէ իրեն յանձնուած 2400 ղրուշը գողնալով փախած և քանի մը օրէ ի վեր երեւան չէ եկած։ Այդ դրամը վճարուած էր Նպաստից Ցանձնաժողովին կողմէ, իրենց երկիրները ղրկուող կարօտ ազգայիններու նաւագնացէքին փոխարէն։

ՊԱՊԻԿԵԱՆ Յակոբ էֆ.ի պարտաստած Ատանայի դէպքերուն տեղեկագրին ձեռագիրները Վարչութեան որոշմամբ լուսանկարուած և պահուած են։

ԴԱՒԻԹԺԷՆ կը գրեն Յառաջի թէ ինֆիւմէններու ընտրութեան մասնակցելու համար Հայերուն առանձին դիմում եղած չըլլալով, չեն մասնակցած։ Կ'երեւի առանձնապէս ժողով գումարելով մէկ Հայ անդամ պիտի ընտրուի։ Ազգ. Ընդհ. Ժողովն ալ Պէլէտիէի հրաժարած մէկ հայ անդամին տեղ նոր մը պիտի ընտրէ։ Պարսկահայերու կողմէ Մէճլիսի մէկ Հայ անդամ միայն նշանակելու խնդիրը բողքի և դժգոհութեան առիթ տուած է։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ.— Ուսումնական Խորհուրդը բարեփոխած է ուսուցչական ընտրելեաց քննութեան յատուկ 1903 յունիս 16ի հրահանգին Ժե.րդ յօդուածը և որոշած է նոյն յօդուածի մէջ՝ ուսուցչի մը առանց քննութեան վկայական ստանալու իրաւանց համար պայմանաւորեալ 15 տարին դեղել 10ի, և ջնջել վերջին պարբերութիւնը, որ Քնիչ Ցանձնաժողովոյ գնահատման պէտքը ցոյց կուտայ, պայմանաւ որ խնդրարկուին բարւոք և արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւնը ըստ օրինի հաստատուած ըլլայ և Ուսումն. Խորհուրդը այս մասին պէտք եղած համոզումը գոյացնէ։

Այս բացուելիք տնօրինութիւնը ոյժ ունի անոնց մասին միայն, որոնք մինչեւ 1909 տարուան վերջ 10 տարուան պաշտօնավարութիւն լրացուցած և մինչեւ նոյն թուականին Խորհուրդին դիմած են, և հետեւաբար կը հրաւիրուին այս կարգի վկայական չունեցող ուսուցիչներ՝ դիմել Խորհրդոյ՝ ի ձեռին ունենալով պէտք եղած կանոնական թուղթերը իրենց բարւոք պաշտօնավարութեան մասին, որպէս զի պէտք եղած համոզումը գոյացնելէ ետքը ստանան իրենց վկայականները։

*** Պետական բարձրագոյն վարժարանները և մասնաւորապէս զինուորական վարժարաններ ուսում առնել փափաքող ուշիմ պատանիներու համար երկամեայ դասընթացք մը սահմանուած է, որպէս զի նոյն ուսանողք լրացնեն կարեւոր նախապատրաստութիւնները և օսմ. լեզուի մէջ ստանան պէտք եղած զարգացումը։ Հետեւաբար Ուսումն. Խորհուրդս կը հրաւիրէ այս կարգի ուսանողները ներկայանալ ամէն օր Պատրիարքարան՝ Ուսումն. Խորհուրդին քարտուղարին, ժամը 5էն 7, ձեռքերնին ունենալով իրենց դպրոցական, ծննդեան, բարի վարուց և պատուաստի վկայականներն ու արձանագրել տալ իրենց անունները։

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ԶՈՀՐԱՊ երէկ ներքին գործոց նախարարին դիմելով խնդրեց որ հայ բեռնակիրներու իրաւունքը պաշտպանուի և անոնք իրենց նախկին տեղերը աշխատին։

ԿՐԹԱԿԱՆ նախարարութեան հրաւէրին համաձայն, Խառն Ժողովը երէկ հեռագրեց Ատանայի պատուիրակութեան, որպէս զի տասը չափահաս որբուհիներ ղրկուին Պոլիս, տեղւոյն Ազջկանց Արհեստից վարժարանը դրուելու համար։

ԳԱՏԳԻՒՂԻ Նեճաթը իր վերջին թիւով ըսած ըլլալով թէ իր գրածները սխալ ըմբռնուած են և թէ ինք ոչ է կերպով չէ ուզած Հայերը մեղադրել կամ յանցաւոր նկատել, Խառն Ժողովը առայժմ պէտք չտեսաւ այդ գունափոխ թերթին նկատմամբ բացիր տալու։

ՂԱԶԱՎԻՆԷ (Պարսկաստան) կը գրեն թէ Ֆարաչը գրաւուեր է։ Նախայարձակ եղած է Եփրեմի խումբէն կիրակոսը, իր ընկերներով։ Խազախները նահանջած են, հետեւանքին առնելով իրենց թնդանօթները։ Անոնցմէ չորսը սպաննուած են, իսկ յեղափոխականներէն կորուստ չկայ։

ՄԻԼԲԻՒԷ վարժարանին ընթացքին հետեւիլ փափաքողները պէտք է մինչեւ ամսոյս 11ը արձանագրել տան իրենց անունները։ Քննութիւնները պիտի կատարուին օգոստոս 17ին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ եկեղեցիին գողութեան մասին գրած էինք երէկ։ Մնամակալութիւնը, որ արդէն դժգոհ էր հոն խռնուող գաղթականներէն, Բաղ. Ժողովի որոշման վրայ, որոշեց անոնցմէ ո՛չ ոք ներս առնել ալ եւս, քանի որ կեդր. վարժարանի վերաբացման առթիւ ալ անհրաժեշտ նորոգութեանց պէտք կայ։

ԱՇԽԱՏԱՍԱՆԵՐԻ ՏԱՆ Վարչական Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Բերայի Արհեստանոցի սրահը և հետեւեալ որոշումները առաւ. Ա. Գործառնութիւններու դիւրութեան համար՝ Աշխատանքի Դրաստենեակը Ղալաթիայէն փոխադրել Բերա, Սրլանտիտէն քիչ վեր, Սաղ փողոց, թիւ 6, ուր կը գտնուի Ընկերութեան լուացքի և արդուկի աշխատանոցը։ Բ. Նոյն տան երկրորդ յարկը վարձելով՝ Աշխատանոցի ուրիշ ճիւղ մը եւս բանալ։ Գ. Նկատելով որ գործ ուզող 350է աւելի անձեր արձանագրուած են և չատ քիչերուն համար դեռ գործ գտնուած է, որոշուեցաւ չորս լեզուներով կոչ մը ցրուել, գործատէրերուն ուշադրութիւնը հրաւիրելով գործազուրկ աշխատաւորներու վրայ, խնդրելով որ դիմեն Աշխատանքի Տան։ Դ. Աստուածածնի տօնին օրը՝ նաւագնացութիւն մը և դաշտային պարահանդէս մը տարքել՝ ի Նպաստ Աշխատանքի Տան։

ՍՏԱՑԱՆՔ «Համառօտ ընդհանուր պատմութիւն միջին դարու և նոր ազգաց», միջին և բարձր դասընթացքներու համար։ Հեղինակ՝ Գրիգոր Մարգարեան, գին 7 ղրուշ։

*** Ստացանք «Երանոս աղբար կամ թապլաքեար վարժապետը» կատակախաղ։ Աչեեան գրատուն, գին 1 ղրուշ։

*** Լոյս տեսաւ «Մի անմեղ զոհ կամ խորտակուած սէր», Աչուղ Շահնազարի. նոյն գրատուն գին 2 ղրուշ։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Լեւոն էֆ. Արշաւիր ի Մանչեսթրը, իր ամուսնութեան առթիւ ի Նպաստ Հիւանդանոցիս բարեհաճած է տասը օսմ. ոսկի նուիրել։

*** Հանգուցեալ Տիկին Մաքրուհի Քէշիշեանի յուշարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, իր քոյրը Այրի Տիկին Սրբուհի Մատիկոնեան 108 ղրուշ նուիրած է Հիւանդանոցիս։

Ն. ՊԱԼՍՈՑ Հայ Տիկնանց Միութիւնը Միջագիւղի մէջ բացած է Ատանայի չափահաս որբուհիներուն համար որբանոց-արհեստանոց մը, ուր պատսպարեալ որբուհիները պիտի պարապին զանազան արհեստներով։ Ասկից զատ, Ատանայի մէջ որբերու և այրիներու համար բացուած արհեստանոցներու նիւթերէն եւն. ղրկելու հոգն ալ ստանձնած է։ Սակայն այս ձեռնարկները յաջողցնելու համար իր միջոցները անբաւական ըլլալուն, կը դիմէ բարեսէր ազգայիններուն, յայտնելու համար թէ այս նպատակաւ բացուած է բաժանորդագրութիւն մը ամսական մէկ ղրուշի հաստատ բաժնեգինով։ Վստահ ենք որ ամէն ոք իրեն նուիրական պարտք պիտի համարի Ատանայի դժբախտ որբուհիներուն և դեռատի այրիներուն ապագային բարելաւման օգնել, ըլլայ բաժանորդագրութեամբ, ըլլայ նուէրներով։ Տիկին Անանօֆ ապնուաբար յանձն առած է որբուհիի մը պաշտպանութիւնը տարեկան 12 ոսկիի վճարումով։ Ի մտոյ Միութիւնս իր գործառնութեանց հաշուեկշիռը պիտի ներկայացնէ հասարակութեան։

Ծանօթ.—Նուիրատուութեան և՛ և է խնդրոյ համար դիմել Բերա Արհեստանոց, ամէն հինգշաբթի, և ամէն երեքշաբթի Միջագիւղի եկեղեցին։

Ի դիմաց Հայ Տիկնանց Միութեան Կեդրոնական Դիւանի

Ատենապետ ՍՐԲՈՒՀԻ ՊՕՇՆԱԿԵԱՆ — Ատենագրագ Ա. Յ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Ա Զ Դ

Փորձառու և վարժ դեղագործ մը կը փնտռուի, Պոլսոյ մէջ պաշտօն վարելու համար։ Դիմել Դաւթեան դարձակալութեան, Պապը Ալի, թիւ 47։

ՅՍՏԱԿԱԳԻՐ ԾԱՌԱՅԻՆ

ԴԱՐԼՍՊԱՏ, 17 օգոստ.— Լուսաբաց Թագաւորը Ռուսմանիայ ներքին գործոց նախարարին հետ ճաշեց։ Կրեստակոն ինդրին վրայ խօսելով, Թագաւորը յայտարարեց թէ Անգլիա, պաշտպան տէրութեանց հետ համախորհուրդ, կ'ուզէ խաղաղութիւնը պահպանել Արեւելքի մէջ, և թէ բնաւ չպիտի հակառակի տնմանադրական Թուրքիոյ զարգացման, որուն նկատմամբ մեծ համակրութիւն կը ղգայ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Գուլկարիոյ Ազգ. Պանքային Տնօրէն Պ. Զաքարոֆ յայտնած է 25,000,000 ֆրանքի փոխառութիւն մը կնքել վիէննական պանքաներու խումբի մը հետ, երկար բանակցութիւններ կատարելէ յետոյ։

ՌԱՐԻՋ. — Նշանաւոր պատմաբան, կաճառին անդամ և ֆրանսական Ակադեմիին միայուն քարտուղար Պ. Ժորժ Բիքօ մեռաւ այս առտու։ 1838ին Բարիզի մէջ ծնած, 71 տարեկան էր։

ՊՈՒԷՆՍԱՅԻՍ.— Պաշարման վիճակը վերցուեցաւ։

ՊԵԼԳՐԱՏ.— Այս առտու պատան խոռոներուն մէջ հրդեհ ծագեցաւ, պէնզինի պայթման հետեւանքով, արդիւնք մեքենավարին անխոհեմութեան, որ զբաղած էր ժորժ իշխանին օթոմոպիլին նորոգութեամբ։ Հրդեհը սահմանափակուեցաւ իսկոյն, բայց նիւթական վնասները մեծ են։ Մեքենավարը և ծառայ մը բաւական ծանր կերպով վիրաւորուեցան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		Oqus. 4/17
Օսմ. Քոնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ռ.	102 23½
Ամէնէն բարձր գին	»	102 24½
Ամէնէն վար գին	»	102 16
Բուլգարիոյ Նշանագրեալ գոց	ֆր.	174 12
Ամէնէն բարձր գին	»	174 12
Ամէնէն վար գին	»	173 75
ԲԱՑՈՒՄ,		Oqus. 5/18
Օսմ. Քոնս. Միացեալ 4 % Ֆ.Կ.	Օ. Ռ.	102 29
» » » ժամէ 5էն	»	102 29½
Բուլգարիոյ Նշանագրեալ	ֆր.	174 50
» » ժամէ 5էն	»	174 62
Քարտէի Ռ. Պոլսոյ	»	432 —
Պոռտ. Երկաթ. Քարտէ. Ա. սերիի	»	520 —
» » » Բ. սերիի	»	517 —
» » բժնագրեր.	Ա. Ռ.	14 22
Շիրքեթի Խարիսի	»	— .
Շիրքեթի Խարիսի Հաւելեալ	»	1 30
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 42
Օսմ. Հիպոթեք		17 05
Թրամուէյ բաժնագրեր		8 02½
» ժուլիանա		3 95
» պարտագրեր		490 —
Թրանվայ	ֆր.	76 50
Տերքոսի Ջուրի Ընկ.		299 —
Պալիա Գարասարայ		425 —
Միտիլի Պանքա	Ռ. Ռ.	5 25
Նեճիֆ Գէօֆթ Թրամ. բժնագրեր.	»	2 —
Սալոնիքի Պանքա		122 —
Գարասու առանձնաշնորհում		29 —
» սովորական		27 —
Գարաֆ Իզմիրի		575 —
Լաւրիոն	ֆր.	56 50
Զարթրար	»	42 50
Գրէքի Խանսիէ Իզմիրլէն հին		302 —
» » » նոր		255 —

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վազեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ ինամ տարուած է։ Գինն ալ աժան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվշէհիր խան, թիւ 9, Բօրլօղլու և ընկերութեան մօտ։

Ընդհանուր գործակալ
75—10 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ, ԱՐԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂՈՅ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

ԹԻՐԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ

ՏՕՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ՝ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ էլէքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաթերմօֆորիի, պուօճֆօֆորիի, հօղօթակօֆորիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերանի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տգեղութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը շտկէ նորահնար գործիքով մը, որուն չնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպիոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ՚ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի նշիկները (պատէմիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ՚ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահէքգաբու, Համիտիյէ սէպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թագսիմ, Ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 50—14

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆուրոն,
ամբողջովին վճարուած։
Պահեստի գումարներ 38,000,000
ֆուրոնի չափ։

Պոլսոյ գործակալութիւն՝ Էլքեաթիպ խան, Բերայի գործակալութիւն՝ Ս. Անթուան խան, Բերա, Մեծ-Փողոց։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՇՏՕՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են։ Ցիսուն զրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի գումարի համար	
6	»	151- 200	» »	»
10	»	201- 500	» »	»
15	»	501-1000	» »	«
30	»	1001 և անկէ վեր	»	»

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տեսակին պարունակած գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայողական գումարը պարունակող տեսակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։

Խնայողական Սնտուկին զաս, Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ուրիշ գործառնութիւններով։

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՑՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իսկական կաստրեայ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50—16

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.
ՎՃՌ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
8,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
3,700,000 ֆր.

ԿԵՆԻՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

Դուսկալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանիսա, Սկիւտարի եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնայողով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ եւ Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաեւ միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Զէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթղթերու վրայ փոխառութիւններ կ՚ընէ։ Մանրամասնական կրեմանները կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Զէքեր եւ վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Սեռանշներ կ՚ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսաւոր ազդարարութեամբ։ Վերջապէս տեղական բոլորակներ ամէն դիւրութիւններ կը տարածէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Մասուի մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և չքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց, թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եւեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13
Սկիւտար) Զարչը Պոյը, թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։ 16

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՕՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Տիաս	4311	Հիտալկա	1531	Մարսէլլս	3709	Սաքֆս	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինս	938	Հինտու	3720	Միքաստս	3557	Տրբիս	1735
Անճէլս	1541	Տուրս	2383	Հորաթիս	1600	Միլս	1057	Սիլվիս	119
Աթիոսքս	2277	Տրաքս	1713	Հումվէց	595	Մոնդէպէլլս		Սցէրա	1203
Պասանս	1822	Տինամս	504	Իակս	2354	Մուցիլլս	3419	Թասոս	1323
Պորտինս	1264	Էպքս	3464	Իտահս	5540	Նէքս	1933	Թ. Ուիլսոն	1546
Պրֆֆալս	4481	Էլասքաս	1520	Ճիւնս	1080	Օտիս	4100	Թոքիս	3327
Գէյրս	1371	Էցաքս	1841	Ջլէս	1053	Խնթացիս	4036	Թոլէս	1470
Գալիբաս	1837	Ֆիաս	954	Ֆոլբինս	2307	Օրլանս	1535	Ուրպինս	242
Դարէս	1244	Ֆինլանտ	1828	Ֆոնկս	1700	Բալէրմս	1637	Վասքս	1914
Դազս	1094	Ֆլամինկս	349	Լէս	1053	Բոլս	510	Վոլս	1289
Զիքակս	2729	Ֆրանսիսքս	4582	Լէքանթս	2272	Բիալճս	3329	Վքլթուցն.	2391
Սօսէթս	1831	Կալիլէս	3060	Լիվորնս	1643	Բինալաս	1553	Եէտս	1350
Գոլորատս	4235	Կիկանս	1143	Լորէնցս	3191	Բօլլս	1613	Զէցս	1200
Գանկս	2905	Կօզս	1011	Մալսս	724	Բօճէս	1789	Թորս	
Գորսս	895	Կրսանս	1695	Մարէնկս	1273	Բռազիլս	136	Մայոն	

Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասած են.
«Միքաստս» շոգենաւը, նաւապետ Թորք։
«Թորս» շոգենաւը, նաւապետ Ճէքսըն։
Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կը սպասուին.
«Օթէլլս» շոգենաւը, նաւապետ Վիլսոդէր, սեպտ, 1ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԵՐԻՋՕՏ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Մէլէթ խան, Ղալաթիա։ 10

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աւստրեւամերիկեան

(Cie. de navigation Austro-Americana

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ՚ընծայուին Հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պտուտակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է։ Էլէկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Բրեթըմ խան, թիւ 18—19։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

PHŒNIX ASSURANCE LD. Co

"ՖԻՆԻՔՍ,,

ESTABLISHED·1782

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ Ա.Նգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մին է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ՚ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան ճեռնաբանն եղան է

ՈՒՂՂԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ

Ցարդ վճարուած է առաւել քան 27000000 անգլիական ոսկի։

Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վէքալիս խան, Պանք Օթոմանի մօտ,
Ղալաթիա։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՄԱՐԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ՍՐԸՆՔ

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Օգս. 24ին, Ֆրիժի, Սեւ Ծովէն
Օգս. 31ին, Ժօնի, Մարսիլիայէն
Սեպտ. 7ին, Իսկերդի, Սեւ Ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Օգս. 52ին, Ֆրիժի, Մարսիլիա։
Սեպտ. 1ին, Իսնի Սեւ Ծով
Սեպտ. 8ին, Իսկերդի, Մարսիլիա։
Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թաքիռնէ, քարափին վրայ։
15 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐՇԻԼԷՔ,,Ի (10)

ԺԱՆ ՏԸ ԼԱ ՇԻՐ

ՁՈՒՐԻՆ ՄԷՋ ԱՊՐՈՂ ՄԱՐԴԸ

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԻՐԱՅԻՆ ՎԷՊ

Ա. Ռ. Ա. ՋԻՆ ՄԱՍ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՂԶԻԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Ա.

Զարհուրա՜նք

—Պարոնե՛ր, ճշգրիտ հրահանգներ և հրամաններ կան այդ հեռագիրներէն իւրաքանչիւրին հետ, որոնց վրայ չէ կարելի տարակուսիլ դժբախտաբար, քանի որ ծածկագրութեամբ խմբագրուած են. այդ ծածկագրութեան բանալին ծանօթ է նախարարներուն, նաւաբաժնի ծովակալներուն և Բաթրիի հրամանատար նաւային գնդապետին։ Այդ հրահանգներուն մէկ մասը ի գործ դրի, այս առտու հրամաններ յղելով ձեզի...։ Կէս ժամէն ճամբայ պիտի ելլենք դէպ ի Ճիպրալթար։ Հաւանաբար, Պալէարեանց հարաւ-արեւմտեան կողմը, Միջերկրականի անգլ. նաւաբաժնին պիտի հանդիպինք, որ երեսունմէկ նաւերէ և չորս ընդծովեաներէ կը բաղկանայ...։ Միասին պիտի պաշարենք Ճիպրալթարի նեղուցը, Անգլիացիները առաջին գծին վրայ, Ովկիէանոսին դիմաց, իսկ մենք՝ երկրորդ գծին վրայ...։ Այսպէս՝ կը յուսանք որ առեղծուածային թշնամին արգիլուի Միջերկրական մտնելէ. թերեւս գերի բռնենք կամ փճացնենք զայն, հոգ չէ թէ բազմաթիւ նաւեր կամ մէկ մարտանաւ ունենայ այդ թշնամին։

Ծովակալը շունչ առնելուն պէս շարունակեց խօսքը.

—Ամէն ինչ ըսի։ Հինգ վայրկեանէն՝ ձենէ իւրաքանչիւրը իր նաւը թո՛ղ գրտնուի։ Մէկ քառորդէն ազդանշան պիտի տամ մեկնելու...։ Մինչեւ հիմա մարդոց անծանօթ եղող պատերազմի մը կ՚երթանք, քանի որ ոչ ոք գիտէ թէ ինչ տեսակ թշնամիի մը հետ գործ պիտի ունենանք։ Հետեւաբար՝ աւելի քան երբեք՝ պէտք կայ կարգապահութեան, քաջութեան, անձնուրացութեան և պարարտութեան։ Ու միասին գոչենք. «Կեցցէ՛ Ֆրանսա։ Կեցցէ՛ Հանրապետութիւնը։»

Խանդավառ աղաղակներու և երդումներու ահագին պոռթկում մը տեղի ունեցաւ։ Բոլոր սպաներն ալ սեղանին շուրջը ոտքի ելած յանկարծ, ծովակալէն մինչեւ պարզ տեղակալը, ձեռքերնին վեր բարձրացուցած էին սարսռուն, կրկնելով սա աղաղակները. «Կեցցէ՛ Ֆրանսա։ Կեցցէ՛ Հանրապետութիւնը։»

Բայց այդ խանդավառութիւնը մարեցաւ յանկարծ։ Սրահին դուռը բացուելով՝ նաւային դնդապետ մը ներս մտած էր։ Սոսկալի ժպտունութեան մը մատնուած էր այդ սպան։ Բարձրացուցած ձեռքին մէջ երկու հեռագիր բռնած էր։ Բոլոր սպայ միեւնոյն ատեն տեսած էին ներս մտնողը։ Աչքերնին սեւեռուն, լուռ մնացին անոնք։ Միւսները ետեւնին դարձան իսկոյն, և ա՛լ չաղաղակեցին, թեւերնին վար ձգած...։ Այդ ողբերգական լռութեան մէջ ծովակալ Ժէրմինէ հանդարտ ձայնով մը հարցուց.

—Հրամանատա՛ր, նո՞ր բան մը կայ։

Սպան քանի մը քայլ առաւ դէպ ի առաջ, թուղթերը ծովակալին երկարելով։ Ու մարած ձայնով մը, որ մրմունջի մը կը նմանէր, լսելի եղաւ սպային սա խօսքը.

—Ցաւակ թարգմանած եմ, ծովակալ...։

Նաւաբաժնին պետը սպային ձեռքէն առաւ հեռագիրներու նշանակէտերը պարունակող թուղթերը, կարդաց զանոնք և չկրցաւ սարսուռ մը զսպել, մինչ քրտինքի կայլակներ կը մարգարտանային ճակտին վրայ։ Բայց կամքի ճիգ մը ըրաւ, և այնպիսի չեչտով մը, որուն չորութիւնը չէր պարակեր իր յուզումը, կարդաց հետեւեալը.

«ՌԱՒՐԱՔ, էսքիլի աշտարակ, 3 փեար., ժամը 11.30.—Երէկ, կէս գիշերուն, Լիզպոնայի նաւահանգստին մէջ, Բորթուկալի միակ զրահաւորը՝ Վասքօ-տ-Կամա օդը ելած է։ Մէկ պայթում միայն լսուած է։ Նաւաղները, թուով 250, ամենքն ալ կորըստեան մատնուած են։ Պայթումը այնքան զօրաւոր եղած է որ նաւահանգստին մէջ խարսխած քանի մը նաւեր շրջած և քարափին եզերքը գտնուող կարգ մը տուներ կործանած են։ Զոհերուն թիւը 3000 կը հաշուուի։»

Ծովակալը վար ձգեց առաջին հեռագիրը, և երկրորդ հեռագիրը առնելով, կարդաց.

«Ծովային նախարարը առ ծովակալ Ժէրմինէ։ Խարիսխը անմիջապէս վերցուցէք և Ճիպրալթար գացէք կարելի եղածին չափ արագ, առանց վնասելու նաւաբաժնին բացարձակ յարակցութեան։ Ճիպրալթարի մէջ մանրամասն հրահանգներ պիտի գտնէք։ Սonրագ. ԺԷՐՎԷ։»

Այն ատեն ծովակալը մէկ ձեռքով հաւաքեց սեղանին վրայ դրուած բոլոր հեռագիրները, և լայն շարժուձեւ մը ընելով հրամայեց.

(Շարունակելի)

Հրատարակեր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ